

UHUVVET

وَاِعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً
قَالَفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاصْبِرْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ
فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

Al-i İmran / 103. Hep birlikte Allah'ın ipine (kitabına, dinine) sımsıkı sarılın. Parçalanıp ayrılmayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün. Hani siz birbirinize düşmanlar idiniz de, O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun (bu) nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi O kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle apaçık bildiriyor ki, doğru yola eresiniz.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوِيكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

Hucurat / 10. Müminler ancak kardeşirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki rahmete eresiniz.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

Tevbe / 119. Ey iman edenler! Allah'dan korkun ve doğrularla beraber olun.

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي
صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ
شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

Haşr / 9. Ve onlardan önce o yurda yerleşen imana sarılanlar kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden ötürü göğüslerinde bir ihtiyaç duymazlar. Kendilerinin ihtiyaçları olsa dahi, onları öz canlarına tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar umduklarına erenlerdir.

HADİS...

* Ebü Saîd (radiyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalatu vesselam) buyurdular ki: "Kimin yanında fazla hayvan varsa, onu hayvanı olmayana versin. Kimin de fazla azığı varsa onu azığı olmayana versin." Resûlullah, bazı mal

çeşitlerini bu suretle saymaya devam etti. Öyle ki, bizden hiç kimsenin (yol sırasında) herhangi bir fazlalıkta hakkı olmadığı düşünvesine vardık."

* Hz.Câbir (radiyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselam) gazveye çıkmak arzu etti ve: "Ey Muhâcir ve Ensâr topIuluğu! Kardeşlerinizden öyleleri var ki ne malları var ne de aşîretleri. Herbiriniz, iki veya üç kişiyi yanına alsın" dedi." (Hz. Câbir devamla der ki): "Bu tamim üzerine ben iki veya üç kişiyi yanıma aldım. (Yol boyu) devamda, diğerlerinin sırası gibi benim de bir (binme) sıram vardı."

* İbnu Abbâs (radiyallahu anhümâ): "Ana-babanın ve yakınların bıraktıklarından herbirini mevâliye kıldık..." (Nisa, 33) ayetindeki mevaliye tabirini varisler olarak tefsir etmiştir. Keza ayetin devamında geçen "yeminlerinizin bağladığı kimselere haklarını verin" ibaresindeki "yeminlerinizin bağladığı kimseler" tabiriyle ilgili olarak da şu açıklamayı yapmıştır: "Mekkeli muhacirler Medine'ye geldikleri vakit, muhacir bir kimse Medineli bir ensari'ye -Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın aralarında tesis ettiği kardeşlik sebebiyle- kendi kan yakınlarından önce varis olurdu. Ancak: "Ana babanın ve yakınların bıraktıklarından, her birine varisler kıldık..." (Nisa 33) ayetiyle bu muamele neshedildi. Kelâm-ı ilâhi'de geçen "yeminlerinizin bağladığı" tabiriyle ifade edilen "muâhattan gelen kardeşlik hukuku" birbirinize yardım, rifâde (hacılara toplanan yardım, destek), bir de nasihat ve hayırhahlığa münhasırdır. Artık hukuki olan tevarüs kalkmıştır. Ancak kişi ihtiyari olarak vasiyette bulunabilir."

* Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalatu vesselâm buyurdular ki: "Ümmetim beş tabakadır: İlk kırk yıl, hayır ve takva ehlidir. Bunu takip edenler yüzyirmi yılına kadardır. Bunlar merhamet sahibi, sıla-i rahme değer veren kimseler olacak. Sonra yüzaltmış yılına kadar olanlar birbirlerine sırt çevirirler, aralarındaki (kardeşlik bağlarını) koparırlar. Sonra da birbirlerini öldürme devri gelir. O devirde kurtuluş isteyin, kurtuluş!" Hz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki:

"Ümmetim beş tabakadır. Her tabaka kırk yıldır. Benim tabakam ve ahabımın tabakası ilim ve iman ehli insanların tabakasıdır. İkinci tabaka kırk ile seksen yılı arasındaki (insanların) tabakasıdır, bunlar hayır ve takva ehli insanlardır..." (Hz. Enes, sonra hadisi yukarıdaki şekilde tamamladı.)"

* İbnu Mes'ud (radiyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Şu iki kişi dışında hiç kimseye gıpta etmek caiz değildir: Biri, Allah in kendisine verdiği hikmetle hükmeden ve bunu başkasına da öğreten hikmet sahibi kimse. Diğeri de Allah'ın kendisine verdiği malı hak yolda sarfeden zengin kimse."

* İbnu Ömer (radiyallâhu anhümâ) anlatıyor: "İki kişiye karşı hased caizdir: Birincisi o kimsedir ki, Allah kendisine Kur'ân-ı Kerim'i nasib etmiştir, o da onu, gece ve gündüz boyu ikame eder. İkincisi de o kimsedir ki, Allah Teâla ona mal vermiştir de o da gece ve gündüz (hak yolda) infak eder."

* Hz. Ebu Hüreyre (radiyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Hasedden kaçının. Çünkü o, ateşin odunu -râvi dedi ki: Veya kuru otu- yiyip tükettiği gibi, bütün hayırları yer tüketir."

* Hz. Zübeyr (radiyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Size ümem-i kadime hastalığı sirayet etti: Bu, hased ve buğzudur. Bu kazıyıcıdır. Bilesiniz; kazıyıcı derken saçı kazır demiyorum. O dini kazıyıcıdır. Nefsime kudret elinde tutan Zât-ı Zülcelâl'e yemin ederim, sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Birbirinizi sevmeye yardımcı olacak şeyi haber vereyim mi: Aranızda selâmı yaygınlaştırın."

* Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalatu vesselâm buyurdular ki: "Hased (çekememezlik) hayırları yer bitirir, tıpkı ateşin odunu yeyip tükettiği gibi. Sadaka hataları söndürür, tıpkı suyun ateşi söndürmesi gibi. Namaz, mü'minin nürüdür. Oruç ateşe karşı perdedir."

TEFSİR...

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُا الدَّارَ وَالْأَيْمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

Haşr / 9. Ve onlardan önce o yurda yerleşen imana sarılanlar kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden ötürü göğüslerinde bir ihtiyaç duymazlar. Kendilerinin ihtiyaçları olsa dahi, onları öz canlarına tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar umduklarına erenlerdir.

Ve şunlar ki bunlardan maksad, ensârdır. Bunun bağlandığı yer konusunda üç ayrı görüş vardır. Birincisi, "muhacirîn" üzerine atfedilmesidir ki, en kuvvetli görüş budur. Buna göre söz konusu bu kimselerin de muhacirler gibi ganimetten hakları vardır.

Ensârın sıfatlarıyla ilgili buyuruluyor ki onlardan evvel yurdu hazırlayıp imana sahip oldular. Fiil gibi hazırlamak ve hazırlanmak mânâlarına gelmekle beraber bir de bir mekâna bir konağa konmak, evlenmek ve bir yeri meb'e edinmek mânâlarına gelir. Meb'e de konacak yer, konak ve yurt demek olduğu gibi rahimdeki yavru yatağına da denir. Burada istiare olarak zikredilmesi de belli bir anlam ifade etmektedir. Dâr, esasen etrafına sınır çekilen ve her türlü oturmaya elverişli yerin gereksinimlerini içeren büyük konak, yurt ve vatan demektir. Burada "ed-dâr"dan maksat da, iman karinesiyle dâr-ı İslâm'dır. Bunların muhacirlerden evvel hazırladıkları ilk dâr-ı İslâm, müslümanların ilk olarak barındığı ve İslâm medeniyetinin ilk yayılmaya başladığı Medine-i Münevvere olduğundan müfessirler "ed-dâr"ı, Medine diye tefsir etmişlerdir.

İlk önce Ensâr'ın Medine-i Münevvere'yi İslâm ve imana hazırlamaları üzerinedir ki, Resulullah ve diğer muhacirler oraya hicret edip birleştiler ve bu sebeble ona Dâru'l hicre, Arzullah, Medine, Taybe ve Tayyibe isimleri verildi. Ahzâb Sûresi'nde geçtiği gibi eskiden ona veya bulunduğu yere Yesrîb denilirdi. Medine kelimesinin de medeniyet yeri, büyük şehir ve memleket mânâsına geldiği bilinmektedir

... Bu suretle Ensâr, muhacirlerin hicretinden önce Akabe

bey'atıyla vatanları olan Medine'yi dâr-ı İslâm yapmak üzere harekete geçip imana sahip oldular. Kendilerine hicret edenleri severler. Başta peygamber olmak üzere hicret eden o sadıkları gerek zengin ve gerek fakir olsun severler ve bu şekilde dostluklarını gösterirler. Ve onlara verilen şeylerden göğüslerinde bir ihtiyaç duymazlar. Yani muhacirlere verilen gerek ganimet ve gerek diğer şeylerden dolayı gönüllerinde, bu bize lazımdı, bizim buna ihtiyacımız vardı şeklinde içlerine batacak bir kaygı ve bir üzüntü duymazlar. Kendilerinde bir açıklık yani bir ihtiyaç olsa bile (onları) kendilerine tercih ederler.

Burada "İsâr"ın mef'ûlü hazfedilmiştir. Binaenaleyh mef'ûl, muhacirler olabileceği gibi daha genel olma ihtimali de vardır. Yani muhacirlerin yahut mutlak mânâda mümin kardeşlerinin ihtiyacını kendilerinininkinden daha önemli ve daha üstün tutarak onları kendilerine takdim ve tercih ederler. Ki bu, ahlâkın, tok gözlülüğünün en yüksek mertebesidir. Nitekim Resulullah Beni Nadir mallarından muhacirlere taksim etmiş ve Ensâr'dan ihtiyacı olan üç kişiden başkasına vermemiş ve buyurmuştur ki: "Dilerseniz mallarınızdan ve evlerinizden muhacirlere pay verir, bu ganimette de onlara ortak olursunuz. Dilerseniz evleriniz ve mallarınız sizin olur, bu ganimetten pay alamazsınız". Bunun üzerine Ensar "Hem mallarımızdan ve evlerimizden onlara hisse veririz, hem de ganimeti onlara bırakır paylaştırılmasında kendilerine ortaklık da etmeyiz." dediler. müfessirlerin bir kısmı nüzul sebebinin bu olduğunu söylemişlerdir.

Bundan başka Buhârî, Müslim, Tirmizî, Nesaî ve daha başkaları Ebu Hureyre'den şu rivayeti nakletmişlerdir: "Resulullah (s.a.v)'a bir adam geldi, "Ya Resulullah! "Bana zaruret isabet etti" yani açlıktan dermansız kaldım." dedi. Resulullah (s.a.v) yakınlarına haber gönderdi, ancak onların yanlarında hiçbir şey bulunmadı. Bunun üzerine Hz. Peygamber, "Bu adamı bu gece misafir edecek kimse yok mu? Ki Allah ona rahmet buyursun." dedi. Derhal Ensâr'dan bir zât -ki Ebu Talhâ olduğu zikredilmiştir- ayağa kalktı "Ben Ya Resulullah" diye cevap verdi. Ve adamı alıp hemen evine götürdü. Sonra da

hanımına "Resulullah'ın misafirine ikram et" diye tenbihde bulundu. Hanımı, "Vallahi benim yanımda bir kız çocuğumun yiyeceğinden başka bir şey yoktur." dedi. Kocası da ona, "O halde kız çocuğu akşam yemeği istediği zaman onu uyut, kandili de söndürüver, Resulullah'ın misafiri için biz bu geceyi aç geçiştiriverelim." dedi. Ve gerçekten öyle yaptılar. Sonra o misafir, Resulullah'ın yanına vardı ve ona, "Bu gece Allah falan ve falandan son derece hoşnut oldu." dedi. Allah Teâlâ da onların hakkında bu âyeti indirdi. "Kendilerinde bir ihtiyaç olsa bile onları kendilerine tercih ederler." Hakim, İbnü Merdûye ve Şuab'da Beyhakî, İbn Ömer'den (r.a) şöyle rivayet etmişlerdir: "Resulullah'ın sahabilerinden birine bir koyun başı hediye edildi. O da, "Kardeşim falan ve ailesi buna bizden daha fazla muhtaçtır." dedi ve hediyeği ona gönderdi. O da bir başkasına derken bu suretle tam yedi ev dolaştı ve nihayet yine öncekine dönüp geldi. Bunun üzerine âyeti nazil oldu."

Bunlar, yalnız âyetin iniş sebebiyle ilgili rivayetlerdir. Yoksa Ensâr ve Ashâb'ın böyle nice tercih örnekleri vardır. Hatta Ensârdan iki karısı bulunanlar, karısı olmayan muhacirlerin evlenebilmesi için karılarından birini terk bile etmişlerdi. Yermuk savaşında şehidler arasında son nefesine gelmiş yaralıların, kendilerine verilen bir yudum suyu bile yanında inleyen arkadaşları arasında nasıl dolaştırdıklarını tarihi bir olay olarak Akif Safahat'ında ne güzel tasvir etmektedir. Her kim de nefsinin şuhundan, yani hırsından, kıskançlığından ve cimriliğinden korunursa işte onlar felah bulanlardır. Sonunda her türlü engelden kurtulup isteklerine kavuşanlardır. Bu cümle hem ahlâkî bir saadet prensibi, hem de Ensâr'ın ve onların ahlâklarına uyanların övülmeleriyle haklarında bir müjdedir.²⁰⁹

PIRLANTA SERİSİ...

Birbirinde fânî olma seviyesinde kardeşlik, dış dünyada te'sir icra edecek en müessir faktörlerden biridir. Birbirinin fazilet ve meziyetleriyle iftihar etme ve onları aynen kendindeymiş gibi kabullenme, cemaata ait fertleri de birbirlerine sımsıkı kenetleyecek ve içlerindeki hamle ruhunu kamçılıyarak, kıvılcım halindeki istidat ve kabiliyetleri tutuşturup birer kor haline

getirecek ve ilâhî rahmetin sağnak sağnak inmesine vesile olacaktır. Vifak ve ittifak içinde birbiriyle bütünleşmiş ve tek vücut haline gelmiş bu cemaatin ruh ve gönlüne Cenâb-ı Hakk'ın nusret ve yardım eli uzanacak ve onu hep müsbete, güzele ve doğru tarafa çevirecektir, dolayısıyla de cemaatin yanılma payı en asgariye inmiş olacaktır. Niyetleri halis olduğu için, belki bu yanılmalar da onlara sevap kazandıracaktır. Fakat birbirinden kopuk çizgide bulunanlarda, aynı çizgide olmalarına rağmen bu dediklerimizin tahakkuku mümkün değildir. Hele bir de çizgide inhıraflar, dolayısıyla de ihtilaflar baş gösterirse bir daha içinden çıkmak mümkün olmayan fasit daireye girilmiş olur. Böyle bir fasit daireye giriş ise, hedefe sırtını dönüp koşan insan gibi, her attığı adım onu esas gaye ve hedeften uzaklaştırır.

Halbuki bir devrede bu işi omuzlayanlar, Allah Rasulü ve O'nun ashabıydı. Demek ki "tenasübü illiye" prensibi içinde mes'eleyi değerlendirecek olursak, bu işi yeniden omuzlayacakların da aynı şuur ve yapıya sahip olması gerekir.

Kendisi sıkıntı ve darlık içinde olmasına rağmen, kardeşini kendi nefesine tercih etme de ayrı bir akabe durumundadır. Maddî, mânevî füyûzât hislerinde dahi onları takdim etme ve kendisi için geriden gelmeyi bir vazife olarak kabullenme, insanın önüne dikilmiş başka bir engel ve engebedir. Bu engeli aşma da yine sahâbî gibi davranmaya bağlıdır. Kardeşinin karnı doysun diye kendi kaşığını boş getirip götüren ve bu durumu görmesin diye de mumu söndürüp odayı gözgözü görmez hale getiren ve çizdiği bu nurdan tabloyla gökteki melekleri dahi hayrete sevkeden sahâbî gibi. Ve yine son anda, ölümle pençeleşirken, kurumuş dudakları bir yudum su hasretiyle titrerken dudağına kadar gelen suyu, yanındaki kardeşi "su" dedi diye elinin tersiyle itip, kendisine su vermek isteyene, başıyla orayı işaret eden ve "Kendileri çok muhtaç olmasına rağmen kardeşlerini kendilerine tercih ederler" ilâhî mesajının nüzûlüne sebep olan sahâbî gibi...

Yetime yedirme, içirme de akabedir. Mecazın`kollarıyla uzandıkça karşımıza daha nice manâlar çıkacaktır. Belli bir İslâmî kültürden mahrum ve bu mahrumiyetten kaynaklanan bir

nevi kimsesizlikle, el atanın kucağında kalan nice yetimler.. işte bunlara yurt ve yuvalar hazırlama, onların ellerinden tutup onları evc-i kemâle çıkarma yollarını araştırma, bu gâyeye matuf yedirme ve içirme, bu da apayrı bir tepe ve akabe...

KARDEŞLİK

Vifak ve ittifak, tevîk-i ilâhînin (Allah'ın müminleri başarılı kılmasının) çok önemli bir vesilesidir. Vifak, aynı çizgi üzerinde birleşme; ittifak da bu birliğin insan ruhunda tabiat haline gelmesi.. yani insanların, anlaşıp bütünleşerek onu, tabiatlarının ayrı bir derinliği ve ayrı bir buudu haline getirmeleri demektir. Ve öyle inanıyorum ki, bu birlik ve beraberlik ruhu, Cenâb-ı Hakk'ın tevîkini yâr etmesi adına "Mecmuatu'l-Ahzâb"ı günde bir-iki defa hatmetmekten daha çaplı bir dua ve bir münacâttır. Vifak ve ittifak içinde birbiriyle bütünleşmiş ve tek vücut haline gelmiş insanların ruh ve gönlüne Cenâb-ı Hakk'ın nusret ve yardım eli uzanacak ve onları hep müspete, güzele ve doğru yöne çevirecektir.

Bu hususta "hissî kardeşlik" önemli bir esastır; ancak yeterli değildir. Uhuvvet ve ittifak mevzuu hissîlikten daha çok irâdîdir; gerçekleşmesi için de karar, azim ve gayret gerekir. Müminlerin birbirini sevmesinde esas olan, hissîlikten öte vahdet-i itikad'ın vahdet-i içtimaiyeyi iktiza etmesine bağlı mantikî kardeşliktir. Bundan dolayı Bediüzzaman Hazretleri, bize meselenin daima mantikî yönlerini ve dinamiklerini göstermiştir. Mesela; "Hâlikınız bir, Mâlikiniz bir, Mâbudunuz bir, Râzıkınız bir.. bir bir.. bine kadar bir bir. Hem Peygamberiniz bir, dininiz bir, kıbleniz bir.. bir bir, yüze kadar bir bir." demiştir.

Dinimizin bütün emirleri, bir yönüyle, böyle bir "vahdet-i rûhiye"yi hasıl etmeye matuftur. Mesela, namaz bizi günde beş defa birlik kubbesinin altında bir araya getirir. Önce gelen önde durur, sonra gelen arkada.. bazen arzu etmediğimiz bir insanla yan yana namaz kılma mecburiyetinde kalabiliriz. Fakat orada kavgaları, küskünlükleri unuturuz. Saf tutarken topuklarımız, dirseklerimiz birbirine değer, omuzlarımız birbirini zorlar. Kollarımızı yanımızda duran insanın hatırına biraz içeriye çekeriz. Alnımız seccade ile öpüşürken, kollarımız da

kardeşlerimizle sarmaş dolaş olur... diğer bir kardeşimizin kokusunu duyarız, o da bizim kokumuzu duyar. Rahatsız olacak yanlarını görürüz, o da bizim rahatsızlık verecek yanlarımızı görür. Bütün bunlar, yanında durduğumuz şahısla aramızda manen bir kısım iç ittisaller (temas, yakınlık), iltisaklar (birleşme) meydana getirir. Yani bizim farkedemeyeceğimiz ruh iltisakı, kalb ittisali olur. Fakat en azından, yanımızda duran insanın, kaçacağımız, uzaklaşacağımız birisi olmadığı hissi meydana gelir gönlümüzde.

Sahuru ve iftarıyla, maddî-manevî güzellikleriyle bütün inananlarla beraber neşvesini duyduğumuz Ramazan orucundan, fakir-zengin arasındaki çok önemli bir köprü olan zekata.. ondan da kendi beldemizdeki mescidimizin büyümüş hali olan Mescid-i Haram'da daha büyük cemaat halinde dünya insanlarıyla bir araya gelme, ayrı ayrı renk ve ırktan insanlarla aynı mescidin kubbesi altında toplanma, aynı çadırın altında bulunma, Metaf'ta beraber yürüme, Kabe'yi omuz omuza tavaf etme, mes'ada yan yana koşma, beraberce Zemzem kuyusuna inme, tanımadığımız bir kardeşimizin kullandığı tası kullanma, onun su içtiği musluktan içme.. birlik ve beraberliğini hasil eden hacca kadar bütün ibadetlerimiz bizi beraber yaşamaya çağırmakta ve alıştırmaktadır. Evet, İslam'ın temel disiplinlerindeki espri kavranacak olursa, yolların hep vahdeti gösterdiği, birlik ve beraberliğe işaret ettiği anlaşılacaktır.²¹⁰

Yüreklerin toplu attığı bir kardeşlik için Allah (cc) ve Rasûlü (sav)'nün ölçüleri mihrabımız olmalıdır:

Kur'ân, "Ey iman edenler, Allah'tan nasıl korkulması gerekiyorsa öyle korkun," yani, kalb ve kafanın bütün fonksiyonlarını icra ederek takva dairesine girin ve "Toptan Allah'ın (sağlam ve kopmaz, parçalanmaz ipi olan) Kur'ân'a sarılın; parça parça, fırka, fırka (bir araya gelmesi nâkabil kutuplar halinde) parçalanmayın..(Â. İmrân, 3/102-03) buyurmakta ve arkasından da, 'emr-i bi'l-ma'ruf, nehy-i ani'l-münker'den söz etmektedir. Kur'ân, "Allah'a ve Rasulü'ne itaat edin, birbirinizle çekişmeyin, yoksa gevşekliğe düşer, korkuya kapılırsınız ve kuvvetiniz gider" (Enfal, 8/46) demektedir ve "Mü'-

minler ancak kardeştir; kardeşlerinizin arasını ıslah edin"; (Hucurat, 49/10) devamında da, "Birbirinizi alaya ve hafife almayın, kınayıp ayıplamayın, birbirinize lâkaplar takmayın" dersini vermektedir. Yine Kur'ân,"(Habibim) Sen yeryüzünde bulunan herşeyi sarfetseydin, yine de onların kalblerini te'lif edemez (bir araya getiremez)din. Fakat Allah onların aralarını te'lif etti " (Enfâl, 8/63) ayetiyle de kalbleri te'lifin kime ait olduğunu bildirmektedir.

Peygamber Efendimiz'in nurlu hayatında ve pratikte bu mes'elenin nasıl gerçekleştirildiğini siyer ve meğazi kitaplarında görüyoruz. Burada sadece bir-iki misalle iktifa edelim:

Buas vak'alarında Evs ve Hazrec birbirine düşmüş, bu iki kabile arasında kıran kırana mücadele yıllarca sürüp gitmiş ve bu yüzden de, ilerde İslâm'ın iki güçlü hâmisî olacak olan bu iki kabile, biribirinin adüvv-ü ekberi olmuştu. Hicretten sonra bu iki oymak, Efendimiz'in nurlu eliyle öyle birleşmiş, öyle kardeş olmuştu ki, malının yarısını, bahçesinin bir bölümünü, evinin bir odasını seve seve birbirlerine verebiliyor, birlikte ve omuz omuza savaşıp, icabında kardeşi uğrunda ölebiliyor, aç ve muhtaç mü'min kardeşi doysun diye kaşığını çorba tasına boş getirip götürüyor, bir sözle kardeşimi kırdım diye başını onun ayaklarının altına serip, "bas kardeşim ve beni affet" diyebiliyor ve muharebede ölüm anında, içi yanarken içeceği bir yudum suyu kardeşine havale edebiliyordu...

Evet, öyleyse birlik, beraberlik, ittifak, ittihad ve yüreklerin toplu attığı bir kardeşlik için, yüzlerce akıl, fikir ve felsefe yerine Allah ve Rasûlü'nün ölçüleri mihrabımız olmalıdır. Neden parça parçayız diye sorulacağına, parçalanmaya götüren söz ve davranışlardan ictinab etmeli ve birleşme tavsiyeleri yerine, birleşmeye götürücü söz ve davranışlar intihab edilmelidir. Bunun için de:

a) İrşad ve tebliğde bulunan, Din'e hizmet eden bütün mü'minler, bütün cemaatler alkışlanmalı ve haklarında dua edilmelidir; evet, Allah'ı ve Rasûlü'nü seven ve anlatan herkes, Allah ve Rasûlü'nden ötürü sevilip tebci edilmeli, muhterem bilinmeli ve kendisine saygı duyulmalıdır. "Sadece benim yolum

haktır" demeyip, başkalarına da hayat hakkı tanınmalıdır. Mü'min, "Benim meşrebim, usûlüm haktır, hoştur, güzeldir, doğrudur, isabetlidir" diyebilir; ama "Sadece hak benim mesleğimdir, benim meşrebimdir" diyemez; başkalarının mesleğini butlana mahkûm etmeden, kendi meslek ve meşrebine "En güzel" diyebilir; kalb ve düşünce itibariyle güzelliği daha çok kendi mesleğine lâıyk görebilir ve bu, gayet tabiidir. Çünkü insan, yaptığı işi sevip benimsediğı ölçüde başarılı olabilir ve netice alabilir.

Yalnız, başkalarını karalamak, onlara yanlış ve çirkin damgası vurmak yanlıştır. Sinesi vatan ve millet sevgisiyle çarpan herkesle oturup konuşmasını bilmeli, tenkid kapısının açılmasına fırsat vermeden herkese ta'zim ve tekrimde bulunmalı ve "güzel, güzel" diyerek, güzellere güzellikle mukabele menfezleri açık tutulmalıdır.

"Yalnızca benim mesleğim haktır, gayrısı batıldır" diyen kim olursa olsun, ciddi iftirak ve parçalanmalara yol açar. Bırakın meslek ve meşrebini, bir insanın elbisesini ve arabasını bile bu şekilde tenkid edip dursanız, o insanla aranızın açılması kaçınılmaz olur. Böyle basit mes'elelerde dahi insanın karşısındakine söz hakkı tanımaması, insanları birbirine düşürürken, pek çok insanın baş koyduğu ve hayatına gaye itti haz ettiği usûl ve prensiplere çirkin ve bâtil demenin vahdet ruhuna ne ölçüde zarar getireceğini ve ne tür uzaklaşmalara, hasımlaşmalara ve günahlara sebep olacağını varın siz düşünün..!

Mü'min, mesleğinin muhabbetiyle yaşamalı ve başkalarının hata ve kusurlarıyla meşgul olmamalıdır; başkalarını yıkmak, çürütmek ve kösteklemek yerine, varsa onların güzelliklerini sergilemelidir.

Başkalarının kusurlarıyla meşgul olan, kendi kusurlarını göremez ve kendi güzelliklerini de gösteremez. Ayrıca, basit bir kusur görüp de hemen tenkid etmenin aynısıyla mukabeleyi netice verdiği çok vâkîdir.

Başkasını çökertmek, yıkıp devirmek ve onun enkazı

üzerinde ümran kurmaya çalışmak, Peygamber'in değil, Firavun'un mesleğidir. Efendimiz, hayatı boyunca yalnızca gönülleri tamir edip onları güzelliklerle doldurmak için çalışmış, şirk içindeki en azılı hasımlarını bile, şahsî hayatlarını mevzû edip, çürütme gayreti göstermemiştir. Kendisine kılıç sallayan Halid için söylediği şu söz ne ma'nidardır: "Diyordum ki; nasıl oluyor da Halid gibi biri şirkte ısrar ediyor!.." Ashabından birkaç defa içki içen birisine yine Ashabından biri ağır bir söz söyleyince, "Sus, o Allah ve Rasulü'nü sever" diye mukabelede bulunmuştu. Aişe Validemiz'e iftira edip, mü'minleri birbirine katan en zararlı mahlûk ve münafıkların reisi olan zatın oğlu, "Bırak, babamın hakkından geleyim ya Rasûlellah!" dediğinde, verdiği cevap, "Muhammed, arkadaşlarını öldürtüyor dedirtmem" şeklinde olmuştu.. Yılların eritemediği Ebû Süfyan, Ebû Cehil oğlu İkrime, canı ciğeri amcası Hz. Hamza'nın vücudunu parçalayan Vahşi, Hind ve diğerleri için "Bugün size kınama yok" sözlerinde tezahür eden o geniş afv ve müsamaha, bizim için nurlu birer düstur olmalı değil midir?

Evet, bizim işimiz, gönülleri yıkmak değil, gönülleri yıkamaktır. İtab başkasına değil, nefsimizedir. Başkalarını kusurlarıyla yakalama değil, bilakis onları aklamadır. Başkalarının çirkinliklerini teşhir değil, kendi güzelliklerimizi neşretmek esastır. Düşmanlık düşmanlığa olmalı, mü'mine değil. İnsanlara sıfatlarına göre değer verilse bile, onların Allah indindeki hakiki kıymetini biz bilemeyiz. Öyleyse sînelerimizde, bilhassa gönüllere karşı ukdelerden temizlenmiş bir gönül taşımalıyız...

Düşmanlık etmek de, düşmanlığa maruz kalmak da, mü'mine yaraşır-yakışır şeylerden değildir. Evet, şefkat ve muhabbetin temsilcisi olması gereken mü'mine, adavet hiç mi hiç yakışmıyor. İlle de adavet etmek istiyorsak, mü'minlere değil, ruhlarımızı saran düşmanlık düşüncesine, kine, nefrete, imtizacsızlığa, kâfire, mülhide, îman ve Kur'ân düşmanlarına adavet etmeliyiz. Hal böyle iken, imanın, Kur'ân'ın binlerce, milyonlarca hasmını bir kenara bırakarak mü'minlere düşmanlık beslemeyi anlamak mümkün değildir.

Hem, bırakın mü'mine düşmanlığı, kâfire bile adavetimizde bir kıstas, bir ölçü olmalıdır. Bu ma'nâda adavetimiz, bizim için bir kamçı olacak, bir hırs ve aksiyon haline gelecek ve en bataklık sînelerde dahi gül bitirecek ve hayırlara vesile olacaktır.

Şimşek gibidir mü'min, ışıkla doğar, saniyede şu kadar hızla hareket eder; yıldırım olur gürler, yüreklere korku salar ama, rahmet olarak yağar, rahmet olarak yağar da, Alemlere Rahmet olarak gönderilmiş bulunan gönüllerimizin sultanı Nebî gibi gönülleri yur-yıkar ve gözlere nûr saçar. Evet, mü'minin şiarı adavet değil, muhabbettir: "Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Mü'minlere karşı yüzleri yerde, kâfirlere karşı aziz ve çetindirler. Allah yolunda cihad eder, kınayanın kınamasından korkmazlar (Maide, 5/54) .

İman cephesini topa tutmak asla reva değildir. Mü'mini çekememek, çekiştirmek, gıybet etmek, aleyhinde olup çürütmeye çalışmak ve hele düşmanlık derecesinde üstüne üstüne gitmek, muharebe meydanında topları kendi birliğinin üzerine çevirmekten farklı olmasa gerektir. Böyle bir durum, mütecaviz hasmı bırakıp, dostlar arasında bozgun meydana getirmek ve kendi kalesinin kapılarını, sur dibinde hazır bekleyip duran canavar düşmanlara açmak ve kale duvarlarında gedikler meydana getirmek demektir. İsterseniz buna, sizi parçalamak için pusuda bekleyen dış mihrakların ekmeğine yağ sürmek de diyebilirsiniz...

Öyle olsun istemeyiz ama, birgün ehl-i imana düşmanlık yapan bir müslümanla karşılaşsak, biz de onun karşısına Kur'ân'la çıkar ve "Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel nasihatla davet et" (Nahl, 15/125) fermanı gereğince, en güzel ve tatlı sözle kendisini iknaya çalışırız; yine anlamaz da tenkide, gıybet ve hatta düşmanlığa devam eder ve yumruk sallarsa, bu defa da, "Kötülük ile iyilik bir olmaz; (sen kötülüğü) en güzel şekilde sav!" (Fussilet, 41/34) âyetinin hükmüne boyun eğerek, "sövene dilsiz, vurana elsiz" ve aynı zamanda "gönülsüz" davranır ve onun hakkında dua ederiz. Kendi cephemize zarar vermemesi için mukabelede bulunmaz, meşgul olmaz ve sonra da, "Cahillerden yüz çevir" (A'raf, 7/199) âyetindeki emr-i

Rabbânî'yi uygularız.

Mukabelenin zararı, yüzde doksan dokuz mukabele edenedir. Karşılıklı iki taş çarpışınca, ikisi de tuz buz olur; ama sadece biri gelip diğerine çarpınca gümbürtü tek taraftan çıkar ve zarar tek tarafa münhasır kalır. Mukabele edildiğinde ise, ters istikamette giden vasıtalar gibi, bir kilometrede iki kilometre uzaklaşma olacak ve bir daha da birleşme noktasına dönülemezdir.

Evet, tırmanma şeridindeyiz; yükümüz çok ağır ve zirvelerde bizi görmeye tahammülü olmayan bir sürü hasımlarımız var; o halde, kardeşlerle sulh olma, sövülsek de dövülsek de sîneye çekme ve asla mukabele etmeme mecburiyetindeyiz.

Bütün mü'minlerle bir kısım önemli fasl-ı müştereklerimiz var ve pek çok hususta ehl-i imanla biriz, beraberiz, ayrı-gayrı değiliz. Bizi birbirimize bağlayan Rabbimiz, Peygamberimiz, Kur'ânımız, Kâbe'miz, tarihimiz ve daha benzeri nice cevherlerimiz var ki, bunları başka hiç bir millette ve hiç bir gurutta bulmak mümkün değildir. Şimdi, durum bu merkezde iken, bunca fasl-ı müştereki görmezlikten gelerek, sinek kanadı kadar önemsiz mes'elelerden ötürü mü'mine düşmanlıkta bulunmayı nasıl mübah sayabiliriz? Biz, bir ve beraber olmak için kâinat çapında öyle dinamiklere sahip bulunuyoruz ki, bunların bir kaçına sahip olan cihana meydan okuyabilir.

Bizim sahip olduğumuz kâinat çapındaki bu hakikatlara sahip olmayan Hristiyan ve ateist dünyâ, kendi aralarında belli ölçüde pekâlâ birleşebilmektedir. Meselâ günümüzde, Anglo-Saksonlarla Galliler, İngiltere'nin kaderi için bir araya gelirken, batılılar, Komünizm karşısında bir ölçüde ve İslâm karşısında ise tam bir ittifak kurabilmektedirler. O halde neden biz, akıl ve mantık planında bir araya gelip, fasl-ı müşterekleri ortaya dökmek suretiyle, ortak bir çizgi tayin ve tesbitinde bulunmayalım! Heyhat ki bulunamadık. Herhalde, bayrağı taşıyan hep biz olalım istedik; "Biz arslanız, öyleyse yalnız da yaşayabiliriz" dedik. "Teferruata ait bir kısım mes'elelerden ve belli anlayışlardan şuraya kadar vazgeçiyoruz, siz de şuraya kadar feragatta bulunun" demedik, diyemedik. Akıl, mantık ve hasbîlik içinde vatan, millet ve nesle hizmet adına gerekli olan

performansı gösteremedik ve telafisi zor arızalara sebebiyet verdik.

Bu itibarla mü'minler, kardeşleriyle müşterek inanç ve düşüncelerini nereye kadar paylaşıyorlarsa o noktaya kadar bunu muhafaza etmeye çalışmak ve biraz da sınırları zorlamak suretiyle müşterekler dairesini geniş tutmağa çalışmalıdırlar. Beraber hareket edebilecekleri sahayı daraltmak yerine genişletmeye ve sulh çizgisinden de asla inhiraf etmemeye bakmalıdırlar.

Akıllı ve kâmil mü'min, mü'min kardeşiyle düelloya girişmez; müştereklere sadakat içinde müştereken omuzlarımızda taşımaya çalıştığımız hazineyi düşe-kalka götürürken, düello yapmaya zaman olmadığını her mü'min anlamalıdır ve anlar da.

Birlik, beraberlik, ittihad ve ittifaka davet ve bunları telkin edip, ruhlarda bu duyguyu mayalamak güzeldir ama, kâfi değildir. Aslolan, -yerinde temas edildiği gibi- birleşmeye götürücü söz ve davranışlarda bulunmaktır. Bir de, ittifak adına iltihaka çağırarak, böylesine ulvî mefhumları pratiğe dökmek yerine, birleştirme havariliğinden ve lafazanlıktan öteye geçmeyecektir.

"Birleşelim" derken kasdımız, herkes bizim çatımızın altında toplansın, şemsiyemizin altına girsin, firmamıza, tarikatımıza katılsın misillü düşünceler ise, bu takdirde asla birleşme olmayacağı gibi, şiddetli "gel" arzu ve çağrısı, şiddetli bir "hayır" reaksiyonu görecektir. Sonra, insanların, yıllarca içinde bulunup hemdem oldukları ve adeta kalb ve beyinlerinden bir parça haline getirdikleri fikir, düşünce ve duygularını öyle kolay kolay bırakabileceklerini düşünmek de fevkalâde yanlıştır. Cemaat, bir bina değildir ki, bugün yıkıp, yarın onun yerine yenisini yapasın! Değişecek olan, insanların hissiyatı, fikriyatı ve düşünceleridir; kafa ve kalb yapılarıdır. Hele hele bu davette ya da iltihak çağrısında zorlama yapmak ve fikirlere baskı ile adam ayartmak, bütün bütün iftiraklara sebebiyet verecektir. Öyleyse yapmamız gereken, hiç kimseye "Bize tâbi olun" demeden ve iltihak isteğinde bulunmadan, Allah rızası için güzel ve müsbet hakikatlara tercüman olmaktır. "Birleşelim" mesajını verirken

iltihak ma'nâsına hamledilecek kelimelerden sakınılmalı, Allah rızası için ziyaretlerde bulunulmalı, davet edilmeli, civanmerdane davranılmalı, gurura düşülmeyip, karşımızdaki hoşnut edilmeye bakılmalı, ikram ve i'zazda bulunulmalı, "Düşüncen mübarektir, düşüncende kal ama, kardeşim ol" denmeli, teferruata ait mes'eleler gündeme getirilmemeli ve muhatabımız tebcil, takdir ve dua ile rahatlatılmalıdır. Evet, fiilen birleşmenin yolu, işte bu tür davranışlardan geçer.

İttifak ve birleşme olmuyor diye, niye ihtilâf ve husumet olsun ki? Yanımda bulunmuyor, benim gibi düşünmüyor diye neden karşısına geçeyim.? Ve, arkamda değil diye, neden darılayım!?

İttifak ve birleşme, rüşde ermemize bağlı bir husus olup, Allah bir gün onu da şu aziz millete lûtfedecektir. Yeter ki biz, arzetmeye çalıştığımız prensiplere ve daha nice güzel düsturlara riayetle, tevfik-i İlâhî'nin en büyük bir vesilesi olan ittifak ve vifak için hergün dua edelim ve bütün mü'minlere hürmet ve muhabbetle kalblerimizi açabilelim...

BİRLİKTE YAŞAMA AHLAKI

Îsar ruhunu yaşatmak lazım. Başkalarının hissiyâtıyla, baskalarının ihtiyacıyla doğrudan kendimizi mesul görmeliyiz. Yanımıza gelen her insana, ihtiyacını giderme adına aç mı, açık mı, istirahatı mı gerekiyor, sormalıyız, yedirmeliyiz, içirmeliyiz. Bu duygu çok önemli. Ama maalesef pek çok insanda bunu tam manasıyla göremiyorum. Bu da beni çok üzüyor. Sofradasın, arkadaşının önünde ekmeği yok, sofraya uzak kalmış, kimsenin bunu görememesi beni pek üzüyor. Bir de bizimle beraber çalışan, hizmet veren elemanları soframızdan ayrı tutmak, onlarla aynı sofrayı paylaşmamak doğru degildir. Bize düşen, insan olarak herkesi aziz bilmek ve aziz tutmaktır. Ayrıcalığa düşmek bizim ahlakımızla, peygamberî ahlakla bağdaşmaz. Ayrı mekanlarla, ayrı makamlarla, ayrı imkanlarla kendinizi insanlardan ayırmayın. İnsanları küçük görmeyin. Ne iş yaparlarsa yapsınlar, insanları aziz bilin, aziz tutun; yemeğinizi, sofranızı onlarla paylaşın. Farklı muamelelere girmekten

sakının.²¹¹

RİSALE...

Mü'minlerde nifak ve şikak, kin ve adâvete sebebiyet veren tarafgirlik ve inat ve haset, hakikatçe ve hikmetçe ve insaniyet-i kübrâ olan İslâmiyetçe ve hayat-ı şahsiyece ve hayat-ı içtimaiyece ve hayat-ı mâneviyece çirkin ve merduttur, muzır ve zulümdür ve hayat-ı beşeriye için zehirdir. Şu hakikatin gayet çok vücuhundan altı veğhini beyan ederiz.

Birinci Vecih

Hakikat nazarında zulümdür.

Ey mü'mine kin ve adâvet besleyen insafsız adam! Nasıl ki, sen bir gemide veya bir hanede bulunsan, seninle beraber dokuz mâsum ile bir câni var. O gemiyi gark ve o haneyi ihrak etmeye çalışan bir adamın ne derece zulmettiğini bilirsin. Ve zalimliğini, semâvâta işittirecek derecede bağıracaksın. Hattâ birtek mâsum, dokuz câni olsa, yine o gemi hiçbir kanun-u adaletle batırılmaz.

Aynen öyle de, sen, bir hane-i Rabbâniye ve bir sefine-i İlâhiye olan bir mü'minin vücudunda, iman ve İslâmiyet ve komşuluk gibi, dokuz değil, belki yirmi sıfat-ı mâsume varken, sana muzır olan ve hoşuna gitmeyen bir câni sıfatı yüzünden ona kin ve adâvet bağlamakla o hane-i mâneviye-i vücudun mânen gark ve ihrakına, tahrip ve batmasına teşebbüs veya arzu etmen, onun gibi şenî ve gaddar bir zulümdür.

İkinci Vecih

Hem hikmet nazarında dahi zulümdür. Zira malûmdur ki, adâvet ve muhabbet, nur ve zulmet gibi zıttırlar. İkisi, mânâ-yı hakikîsinde olarak beraber cem olamazlar.

Eğer muhabbet, kendi esbabının rüçhaniyetine göre bir kalbde hakikî bulunsa, o vakit adâvet mecazî olur, acılamak suretine inkılâp eder. Evet, mü'min, kardeşini sever ve sevmeli. Fakat fenalığı için yalnız acır. Tahakkümle değil, belki lütufla ıslahına çalışır. Onun için, nass-ı hadisile, "Üç günden fazla mü'min mü'mine küsüp kat-ı mükâleme etmeyecek."



Eğer esbab-ı adâvet galebe çalıp, adâvet, hakikatiyle bir kalbde bulunsa, o vakit muhabbet mecazî olur, tasannu ve temellük suretine girer.

Ey insafsız adam! Şimdi bak ki, mü'min kardeşine kin ve adâvet ne kadar zulümdür. Çünkü, nasıl ki sen âdi, küçük taşları Kâbe'den daha ehemmiyetli ve Cebel-i Uhud'dan daha büyük desen, çirkin bir akılsızlık edersin. Aynen öyle de, Kâbe hürmetinde olan iman ve Cebel-i Uhud azametinde olan İslâmiyet gibi çok evsâf-ı İslâmiye muhabbeti ve ittifakı istediği hâlde, mü'mine karşı adâvete sebebiyet veren ve âdi taşlar hükmünde olan bazı kusurâtı iman ve İslâmiyete tercih etmek, o derece insafsızlık ve akılsızlık ve pek büyük bir zulüm olduğunu, aklın varsa anlarsın.

Evet, tevhid-i imanî, elbette tevhid-i kulûbu ister. Ve vahdet-i itikad dahi, vahdet-i içtimaiyeyi iktiza eder. Evet, inkâr edemezsin ki, sen bir adamla beraber bir taburda bulunmakla, o adama karşı dostâne bir rabıta anlarsın; ve bir kumandanın emri altında beraber bulunduğunuzdan, arkadaşâne bir alâka telâkki edersin. Ve bir memlekette beraber bulunmakla, uhuvvetkârâne bir münasebet hissedersin. Halbuki, iman verdiğî nur ve şuurla ve sana gösterdiğî ve bildirdiği esmâ-i İlâhiye adedince vahdet alâkaları ve ittifak rabitaları ve uhuvvet münasebetleri var.

Meselâ, her ikinizin Hâlıkınız bir, Mâlikiniz bir, Mâbudunuz bir, Râzıkınız bir-bir, bir, bine kadar bir, bir.

Hem Peygamberiniz bir, dininiz bir, kıbleniz bir-bir, bir, yüze kadar bir, bir.

Sonra köyünüz bir, devletiniz bir, memleketiniz bir-ona kadar bir, bir.

Bu kadar bir birler vahdet ve tevhidi, vifak ve ittifakı, muhabbet ve uhuvveti iktiza ettiği ve kâinatı ve küreleri birbirine bağlayacak mânevî zincirler bulundukları hâlde, şıkkak ve nifâka, kin ve adâvete sebebiyet veren örümcek ağı gibi ehemmiyetsiz ve sebatsız şeyleri tercih edip mü'mine karşı

hakikî adâvet etmek ve kin bağlamak, ne kadar o rabita-i vahdete bir hürmetsizlik ve o esbab-ı muhabbete karşı bir istihfaf ve o münasebât-ı uhuvvete karşı ne derece bir zulüm ve i'tisaf olduğunu, kalbin ölmemişse, aklın sönmemişse anlarsın.

Üçüncü Vecih

Hayat-ı şahsiye nazarında dahi zulümdür. Şu Dördüncü Vecihin esası olarak birkaç düsturu dinle:

Birincisi: Sen mesleğini ve efkârını hak bildiğin vakit, "Mesleğim haktır veya daha güzeldir" demeye hakkın var. Fakat "Yalnız hak benim mesleğimdir" demeye hakkın yoktur.

İkinci düstur: Senin üzerine haktır ki, her söylediğin hak olsun. Fakat her hakkı söylemeye senin hakkın yoktur. Her dediğin doğru olmalı; fakat her doğruyu demek doğru değildir. Zira senin gibi niyeti hâlis olmayan bir adam, nasihati Bazen damara dokundurur, aksülâmel yapar.

Üçüncü Düstur: Adâvet etmek istersen, kalbindeki adâvete adâvet et, onun ref'ine çalış. Hem en ziyade sana zarar veren nefs-i emmârene ve hevâ-i nefsine adâvet et, ıslahına çalış. O muzır nefsin hatırı için mü'minlere adâvet etme. Eğer düşmanlık etmek istersen, kâfirler, zındıklar çoktur; onlara adâvet et. Evet, nasıl ki muhabbet sıfatı muhabbete lâyıktır. Öyle de, adâvet hasleti, her şeyden evvel kendisi adâvete lâyıktır.

Eğer hasmını mağlûp etmek istersen, fenalığına karşı iyilikle mukabele et. Çünkü, eğer fenalıkla mukabele edersen, husumet tezayüd eder. Zâhiren mağlûp bile olsa, kalben kin bağlar, adâveti idame eder. Eğer iyilikle mukabele etsen, nedâmet eder, sana dost olur.

Eğer dersen: "İhtiyar benim elimde değil; fitratımda adâvet var. Hem damarıma dokundurmuşlar, vazgeçemiyorum."

Elcevap: Sû-i hulk ve fena haslet eseri gösterilmezse ve gıybet gibi şeylerle ve muktezasıyla amel edilmezse, kusurunu da anlasa, zarar vermez. Madem ihtiyar senin elinde değil, vazgeçemiyorsun. Senin, mânevî bir nedamet, gizli bir tevbe ve zımnî bir istiğfar hükmünde olan kusurunu bilmen ve o haslette

haksız olduğunu anlamam, onun şerrinden seni kurtarır. Zaten bu Mektubun bu Mebhasını yazdık, tâ bu mânevî istiğfarı temin etsin; haksızlığı hak bilmesin, haklı hasmını haksızlıkla teşhir etmesin.

Câ-yı dikkat bir hadise: Bir zaman, bu garazkârâne tarafgirlik neticesi olarak gördüm ki, mütedeyyin bir ehl-i ilim, fikr-i siyasîsine muhâlif bir âlim-i salihî, tekfir derecesinde tezyif etti. Ve kendi fikrinde olan bir münafığı, hürmetkârâne medhetti. İşte, siyasetin bu fena neticelerinden ürktüm,

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ

dedim, o zamandan beri hayat-ı siyasiyeden çekildim.

Câ-yı ibret bir hadise: Bir vakit, İmam-ı Ali Radiyallahü Anh bir kâfiri yere atmış. Kılıcını çekip keseceği zaman o kâfir ona tükürmüş. O, kâfiri bırakmış, kesmemiş. O kâfir ona demiş ki: "Neden beni kesmedin?"

Dedi: "Seni Allah için kesecektim. Fakat bana tükürdün; hiddete geldim. Nefsimin hissesi karıştığı için ihlâsım zedelendi. Onun için seni kesmedim."Dördüncü Düstur: Ehl-i kin ve adâvet, hem nefsine, hem mü'min kardeşine, hem rahmet-i İlâhiyeye zulmeder, tecavüz eder. Çünkü, kin ve adâvetle nefsinin bir azâb-ı elîmde bırakır. Hasmina gelen nimetlerden azâbı ve korkusundan gelen elemi nefsine çektirir, nefsine zulmeder.

Eğer adâvet hasetten gelse, o bütün bütün azaptır. Çünkü, haset evvelâ hâsidi ezer, mahveder, yandırır. Mahsud hakkında zararı ya azdır veya yoktur.

Hasedin çaresi: Hâsid adam, haset ettiği şeylerin âkıbetini düşünsün. Tâ anlasın ki, rakibinde olan dünyevî hüsün ve kuvvet ve mertebe ve servet, fânidir, muvakkattir. Faydası az, zahmeti çoktur. Eğer uhrevî meziyetler ise, zaten onlarda haset olamaz. Eğer onlarda dahi haset yapsa, ya kendisi riyakârdır; âhiret malını dünyada mahvetmek ister. Veyahut mahsûdu riyakâr zanneder, haksızlık eder, zulmeder.

Hem ona gelen musibetlerden memnun ve nimetlerden mahzun olup, kader ve rahmet-i İlâhiyeye, onun hakkında ettiği

iyiliklerden küsüyor. Âdetâ kaderi tenkit ve rahmete itiraz ediyor. Kaderi tenkit eden, başını örse vurur, kırar. Rahmete itiraz eden, rahmetten mahrum kalır.

Acaba birgün adâvete değmeyen bir şeye bir sene kin ve adâvetle mukabele etmeyi hangi insaf kabul eder, bozulmamış hangi vicdana sığar?

Halbuki, mü'min kardeşinden sana gelen bir fenalığı bütün bütün ona verip onu mahkûm edemezsin. Çünkü, evvelâ kaderin onda bir hissesi var. Onu çıkarıp, o kader ve kazâ hissesine karşı rıza ile mukabele etmek gerektir.

Saniyen, nefis ve şeytanın hissesini de ayırıp, o adama adâvet değil, belki nefsine mağlûp olduğundan, acımak ve nedamet edeceğini beklemek.

Salisen, sen kendi nefsinde görmediğin veya görmek istemediğin kusurunu gör, bir hisse de ona ver.

Sonra bâki kalan küçük bir hisseye karşı, en selâmetli ve en çabuk hasmını mağlûp edecek af ve safh ile ve ulüvvü cenaplıkla mukabele etsen, zulümden ve zarardan kurtulursun. Yoksa, sarhoş ve divane olan ve şişeleri ve buz parçalarını elmas fiyatıyla alan cevherci bir Yahudi gibi, beş paraya değmeyen fâni, zâil, muvakkat, ehemmiyetsiz umur-u dünyeviyeye, güya ebedî dünyada durup ebedî beraber kalacak gibi şedit bir hırsla ve daimî bir kinle, mütemadiyen bir adâvetle mukabele etmek, sîga-i mübalağa ile, bir zalûmiyettir veya bir sarhoşluktur, bir nevi divaneliktir.

Medar-i ibret bir hikâye: Bedevî aşiretlerinden Hasenan aşiretinin birbirine düşman iki kabilesi varmış. Birbirinden, belki elli adamdan fazla öldürdükleri hâlde, Sipkan veya Hayderan aşireti gibi bir kabile karşılarına çıktığı vakit, o iki düşman taife, eski adâveti unutup, omuz omuza verip, o haricî aşireti def edinceye kadar dahilî adâveti hatırlarına getirmezlerdi.

İşte, ey mü'minler! Ehl-i iman aşiretine karşı tecavüz vaziyetini almış ne kadar aşiret hükmünde düşmanlar olduğunu bilir misiniz? Birbiri içindeki daireler gibi yüz daireden fazla vardır. Herbirisine karşı tesanüd ederek, el ele verip müdafaa

vaziyeti almaya mecburken, onların hücumunu teshil etmek, onların harîm-i İslâma girmeleri için kapıları açmak hükmünde olan garazkârâne tarafgirlik ve adâvetkârâne inat, hiçbir cihetle ehl-i imana yakışır mı? O düşman daireler, ehl-i dalâlet ve ilhaddan tut, tâ ehl-i küfrün âlemine, tâ dünyanın ehvâl ve mesâibine kadar, birbiri içinde size karşı zararlı bir vaziyet alan, birbiri arkasında size hiddet ve hırsla bakan, belki yetmiş nevi düşmanlar var. Bütün bunlara karşı kuvvetli silâhın ve siperin ve kalen, uhuvvet-i İslâmiyedir. Bu kale-i İslâmiyeyi küçük adâvetlerle ve bahanelerle sarsmak, ne kadar hilâf-ı vicdan ve ne kadar hilâf-ı maslahat-ı İslâmiye olduğunu bil, ayıl.

Ehâdis-i şerifede gelmiş ki: "Âhirzamanın Süfyan ve Deccal gibi nifak ve zındıka başına geçecek eşhâs-ı müdhişe-i muzırraları, İslâmın ve beşerin hırs ve şikakından istifade ederek, az bir kuvvetle nev-i beşeri hercümerc eder ve koca âlem-i İslâmı esaret altına alır." Ey ehl-i iman! Zillet içinde esaret altına girmemek isterseniz, aklınızı başınıza alınız. İhtilâfınızdan istifade eden zalimlere karşı

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

kale-i kudsiyesi içine giriniz, tahassun ediniz. Yoksa, ne hayatınızı muhafaza ve ne de hukukunuzu müdafaa edebilirsiniz.

Malûmdur ki, iki kahraman birbiriyle boğuşurken, bir çocuk ikisini de dövebilir. Bir mizanda iki dağ birbirine karşı muvazenede bulunsa, bir küçük taş, muvazenelerini bozup onlarla oynayabilir; birini yukarı, birini aşağı indirir. İşte, ey ehl-i iman! İhtiraslarınızdan ve husumetkârâne tarafgirliklerinizden, kuvvetiniz hiçe iner; az bir kuvvetle ezilebilirsiniz.

NÜKTELER...

GERÇEK SEVGİ

Bir gün sormuşlar ermişlerden birine; "Sevginin sadece sözünü edenlerle,onu yasayanlar arasında ne fark vardır?"

"Bakin,göstereyim" demiş,ermiş. Önce sevgiyi dilden gönlüne

indirememiş olanları çağırarak onlara bir sofraya hazırlamış.Hepsi oturmuşlar yerlerine.Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar gelmiş ve arkasından derviş kasıkları denen bir metre boyunda kasıklar gelmiş..Ermiş bu kasıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz diye bir de şart koymuş.

Peki demişler ve içmeye teşebbüs etmişler.Fakat o da ne? Kasıklar uzun geldiğinden bir türlü döküp saçmadan götüremiyorlar ağızlarına.En sonunda bakmışlar beceremiyorlar,öylece aç kalkmışlar sofradan. Bunun üzerine "simdi," demiş ermiş,"sevgiyi gerçekten bilenleri çağırırım yemeğe.." Yüzleri aydınlık,gözleri sevgi ile gülümseyen ışıklı insanlar gelmiş oturmuş sofraya bu defa.Buydun deyince,her biri

uzun boylu kasığı çorbaya daldırıp,sonra karsısındaki kardeşine uzatarak içirmiş.Böylece her biri diğerini doyurmuş ve şükrederek kalkmışlar sofradan.

"İşte" demiş ermiş,"Kim ki gerçek sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse,o aç kalacaktır. Ve kim kardeşini düşünür de doyurursa o da kardeşi tarafından doyurulacaktır şüphesiz,ve Sunu da unutmayın; gerçek pazarında alan değil veren kazançlıdır daima..."

BAYRAMLIK

Bayram günü gelip çatmıştı. Çocuklarına bayramlık alacak tek kuruşu dahi yoktu. Düşünüp duruyor, içinde buruk acılar hissediyordu. Çocukların annesi akıl verdi:

-“Git, devlet reisimiz halife Abdülmelik’e durumunu anlat, sana çocuklarını sevindirecek kadar para verir.”

Nitekim öyle yaptı. Halife, çocuklarını sevindirecek kadar para verdi. Sevinç içinde parayı keseye doldurup evine geldiği sırada bir arkadaşı kapıdan seslendi:

-“Bayram gelip çatı çocuklarıma bayramlık alacak tek kuruş para yok, bana biraz yardım eder misin?” Hiç düşünmeden, halifeden aldığı keseyi uzattı:

-“Buyur kardeşim, şu kese içindeki parayla çocuklarını

sevindir!” Gözlerinin içi gülerek parayı alan arkadaşı sevinçle yola çıkmak üzereydi. Kapıdan çıktığı anda bir arkadaşını buldu. Onun derdi de aynıydı:

-“Bayram geldi, çocuklara bayramlık alacak tek kuruşum yok. Seninle can ciğer arkadaşız, ne olur bana yardım et.” Kısa bir tereddütten sonra elindeki keseyi açmadan uzattı:

-“Buyur kardeşim, bu parayla çocuklarını sevindir, hiç üzülmeyin.” Keseyi alan arkadaşının sevincine diyecek yoktu. Tesadüf buya o da karşısında sevdiği arkadaşını bulmasın mı? mahzun şekilde bekleyen bu arkadaş istihdamını anlattı:

-“Halifeden bayramlık para almıştım. Bir arkadaşımın da parası kalmamış. Ben paramı ona verdim. Şimdi senin yardımına geldim. Bana biraz harçlık verebilecek misin?” bir iki saniye tereddütten sonra cevabını verdi:

-Hay hay, buyur. İşte içi para dolu kese, senin olsun. Biz hem arkadaş hem de din kardeşiyiz. Senin çocuklarının bayramda mahzun olmasına gönlüm razı olmaz.”

Sevinçle keseyi alan arkadaş koşar adımla eve gelip de hanımla birlikte keseyi açınca hayretler içinde kaldılar. Kendi keseleri değil mi? kese üç yoksul arkadaş arasında dolaşmış yine ilk sahibini bulmuştu. Bunların birbirine karşı gösterdikleri bu fedakarlığı duyan halife, her üç arkadaş da huzuruna çağırdı. Parayı ilk verdiği:

-İşittiğime göre benden aldığın parayı bir kardeşine vermişsin. O da kendinden para isteyen arkadaşına vermiş. O da tekrar sana vermiş. Böylece tam bir din kardeşliği göstermişsiniz. Sizin bu yardımseverliğiniz beni çok memnun etti. Her birinize birer kese dolusu altın layık gördüm...²¹²

VÜCUT UZUVLARI

Vücut uzuvları bir gün kendi aralarında toplantı yaptılar. Hepsi mide için çalıştıklarından şikayetçiydiler. Halbuki, mide hiçbir şey yapmıyordu ve onlar olmadan da hiçbir şey yapamazdı. Oldukça sinirliydiler. Toplantının sonunda organlar artık midenin isteklerini yerine getirmemeye karar verdiler. Öyle

ya, mide için çalışamazlardı.

Göz, ben bundan sonra seçmeyeceğim, diyor; eller, tutmayacağım; ağız gıdalarını kabul etmeyeceğini söylüyor; dişler çiğnemekten vazgeçtiğini haykırıyor; ayak, mide için adım atmama kararını ifade ediyordu.

Dediklerini yaptı, mideyi boş bıraktılar. Fakat aradan çok geçmemişti ki, gözler bulanmaya, eller titremeye, ağız kurumaya, dişler çürümeye, ayaklar takatsiz kalmaya başladı. Görünen o ki, mide onlarsız hayatını sürdüremese de, onlar da midesiz yaşayamayacaktı.

Bir vücudu meydana getiren bütün uzuvların bir biri için çalıştığını ve böyle bir birliktelik olmadan yaşayabilmenin mümkün olmadığını anladılar. Demek ki, herkes birbiri için çalışıyordu ve her uzvun eksikliği hissedilecekti.²¹³

KARDEŞ KAVGASININ KÖKLERİ

Bir zamanlar komünist dünya görüşünü benimseyip, Bulgaristan'a kaçarak TKP'de görev alan Osman Rauf Alper, yıllar sonra yazdığı hâtıralarında düşmanlarımızın Türkiye üzerindeki emelleri ile alâkalı oldukça düşündürücü şeyler anlatıyor:

Moskova, Türkiye'yi NATO'nun en zayıf halkası ilan ettikten sonra, bu halkayı koparma gayesine uygun olarak ülkedeki Marksist solu etkinleştirmeye paralel olarak etnik düşmanlıkları körüklemeye, yeni yeni etnik düşmanlıklar oluşturmaya da hız verdi. "Atılım" döneminde TKP yayınlarında Kürt kökenli yurttaşlara yönelik açık propagandanın yanında, daha kapalı biçimde Aîvîlik-Sünnîlik çatışması oluşturulması için propaganda yapılmaya başlandığı gözleniyordu. Atılım gazetesinde, Sol Birlik gazetesinde, Türkiye'de Kurtuluş gazetesinde, işçinin Sesi gazetesinde ve diğer yayın organlarındaki yazılarda, Türkiye'de milli mesele konulu yazılarda bu strateji açıkça görülmektedir.

Türk komünist hareketlerinde ismi iyi bilinen Fatma Yalçın ile yurt dışına çıktıktan sonra BKP'nin otelindeki odasında

tartışmıştık. Kürt devrimcilerinin desteklenerek Doğuda bir kurtarılmış bölge kurulmasını ve buradan ülke bütününe ele geçirmeyi savunuyordu. Altmışlı yılların sonlarında ve yetmişli yılların başlarında kurtarılmış bölgeler rağbetliydi. Maoculuk da yaygınlaştırılıyordu. Doğan Ozgüden'in Ant dergisi, sürekli olarak Filistin Kurtuluş Hareketinin örneği bir silahlı savaşın propagandasını yapmaya başlamıştı. Bu savaşın stratejisini çizen yazılar dergiden eksik olmuyordu.

TKP, Kürt solcularıyla işbirliği yapmaya başlayınca, TKP dışında kalan Londracılar da bu kez Alevilik konusuna sarıldılar. Yörükoğlu, Aleviliği inceledi ve kitap yazdı. Sonra İşçinin Sesi her sayısında Alevilere yönelik propagandaya başladı. İşçinin Sesi neredeyse Alevi velilerini komünist gösterecekti. En devrimci olanlar, en savaşçı olanlar Alevilerdi. Ve Türkiye'de bir Alevilik-Sünnilik tartışması başlatıldı.

Hollanda'da, Federal Almanya'da Alevilik konusunda konferanslar veriliyor, en çok Türkiye'de bulunan Alevilerin toplumda insan haklarına uymayan uygulamalar altında ezildiği vurgulanıyordu. Türk azınlığı asimile etmeye kalkan Bulgaristan, Yugoslavya gibi ülkelerde Alevilerin neredeyse eski bir İslav mezhebi olduğunu ileri sürecek kadar saçmalıklarla dolu propaganda yapıyordu.

Öte yandan Batı da, İsrail de, Suriye ve İran da Alevilik ve Sünnilik tartışmasını körüklemekteydiler.

Alevilik-Sünnilik kışkırtılınca, Türkçülük-Kürtçülük kışkırtılınca çoğunlukta olan kesiminden insanların azınlıkta olanlara karşı kin duyması da doğup büyüyebiliyordu. Yabancıların istediği de buydu: Kardeş kavgası.²¹⁴

UHUVVET MEYVELERİ

Ferdi donanımdaki zaaf ve boşlukları gidermenin -özellikle de bu asırda- en güzel yolu uhuvveti tesis etmek ve bu tesis içerisinde ölüm gelinceye kadar hayatı sürdürmektir. Kişinin hayat yolunda düşüp kaymaya yüz tuttuğu her anda heyet üzere olan ilahi siyanet onu maruz kalacağı feci akıbetlerden kurtaracaktır.

Böyle bir mazhariyetin sebepleri adına şunlar söylenebilir: Kolektif şuur içerisinde fert, kardeşlerinin gönlüyle Allah'a teveccüh eder, onların bakışıyla enfüs ve afak alemine bakar, onların ayaklarıyla bu alemlerde seyahat eder. Ve böylece inhıraf noktalarında takılıp kalmaktan onların yardımıyla kurtulur. Bu sebeple diyebiliriz ki aynı duygu, aynı düşünce ve aynı niyet etrafında adeta bir binanın tuğlaları haline gelmiş kimselerin hakka yönelişlerindeki enginliğe, fikir bazındaki zenginliğe hiçbir ferdin –dahi de, en kamil insan da olsa- ulaşması mümkün değildir. Mümkün değildir zira gökler ötesinden gelen ilahi mesajda Yüce Yaratıcı, ferdi hareket eden insana vermeyeceği ekstra lütufları aynı mefkure etrafında birleşmiş gönül erlerine bahşedeceğini vaat buyurmaktadır. Bu ekstra lütuflar ise şahs-ı manevi içerisinde yer alan ferdin hem dünyada hem de ukbada nimet sağanağına tutulmasına vesile olacaktır.

Sürüden ayrılan koyunun kurda yem olduğu tarihi bir çok vak'ada müşahade edilmiştir. Bunun en çarpıcı misali ise hiç şüphesiz Şeytan'dır. O, imtihanla yüzyüze geldiğinde kibir boşluğundan küfür bataklığına düşüverdi. Düşerken de kendisini tutacak, ona yardım edecek kimseyi bulamadı, iman kulesinden derin bir çukura yuvarlandı ve hayatını ebedi olarak kararttı. İşte şeytan, ferdiyetçiliğin ve bencilliğinin bedelini telafisi imkansız böyle bir hüsrarla ödedi.

Bu açıdan denilebilir ki bir heyet içerisinde bulunan şahıs, zaafı gereği hataya, düşüp kaymaya yüz tuttuğunda kendisine omuz verecek, yardımına koşacak insanlar sayesinde heyet üzere olan rahmetin kuşatıcılığıyla o handikapları aşabilecektir. Dünyadaki bu handikapları aşmakla kalmayacak ahirette de binbir türlü ihsanlarla karşılaşacaktır.

Yaşanan bir vakıa ve ahirette yaşanacak bir hadise ile yukarıda arzelmeye çalıştığımız hususu biraz daha açmaya çalışalım:

Milli bir sporcu girmiş olduğu dünya şampiyonasında altın kupa kazanır. Daha sonra jübile yapar, ticarete atılır. Ticarete başarılı olamaz, iflas üstüne iflas yaşar. Neticede bir hayli borç altına girer ve bir gün borçlarını ödeyemez hale gelir. Alacaklılar

dava açar, icra devreye girer, bu şahsın elinde ne varsa alınır, fakat borçları bir türlü bitmez. Alacaklılar onun sahip olduğu altın kupayı da talep ederler. Kupanın alınıp- alınamayacağıyla alakalı mesele mahkemeye intikal eder. Hakim, şahsın kupayı alırken kendi adına almayıp millet adına aldığını, dolayısıyla bu kupaya maddi bir değer biçilemeyeceğini, buna kalkışanların ise, millete yapılacak en büyük hakareti yapmış olacağı gerekçeleriyle bu kupayı bu şahıstan kimsenin almaya gücünün yetmiyeceğini söyler.

Şimdi de ahirette yaşanacak hadiseyi aktaralım: Efendimiz (s.a.v) "müflis kimdir?" diye sorar ve neticede müflisi kendisi tarif eder: "Müflis ahiret günü dağlarvari sevaplarla gelir fakat kimine sövmüş, kiminin gıybetini yapmış ve kiminin de kanını dökmüş olduğundan hak sahipleri gelir ve o şahsın bütün sevaplarını alırlar, sevapları onların haklarını ödemeye kafi gelmeyince alacaklıların günahları alınıp o kimsenin amel defterine yazılır. İşte müflis odur." buyurmuşlardır.

Bu iki hadiseyi yan yana getirip değerlendirdiğimizde şu sonuca ulaşabiliriz: Bir heyet içerisinde yer alıp duyguda, düşüncede, niyette, iradede, duada ve evrad u ezkarda üzerine terettüp eden vazifeleri yapmaya çalışan kimse bazı günahlarından dolayı ahirette müflis konumuna düştüğünde, hak sahipleri tarafından onun bütün ferdi sevapları alınacak. Fakat bu durum kendisine kurtarmaya yetmeyecek. O zaman amel defterinde heyet üzerine verilen sevaplar alınmak istenecek. İşte bu noktada iştirak-i a'mal-i uhreviye düsturuyla elde edilen sevapların hiç bir kimse tarafından alınamayacağı söylenecek hak sahiplerine. Çünkü fert bu sevapları alırken kendi adına almamış, heyet adına almıştır. Millet adına verilen kupanın borçlar mukabili icra yoluyla alınamayacağı gibi heyet adına verilen sevaplar da alınamayacaktır. Böylece o şahıs fermanını cehennem diye beklerken, heyetle gelen ekstra lütuflar onun kurtuluşuna vesile olacaktır. Hak sahiplerinin hakları ise ilahi rahmetin ayrı bir dalga boyuyla kendilerine verilecektir.

Cennete girmeden önce uhuvvetle gelen lütufların son

halkası bir kudsî hadiste ne de güzel tablolaştırılmaktadır. Cenab-ı Hak; "Benim rızam için birbirini seven, bir araya gelen ve ayrılan kimseler herkesin büyük bir endişeyle akıbetini beklediği mahşer meydanında nurdan minber üzerinde oturacak nurdan kimseler olacaklardır. O kimselere peygamberler ve şehitler gıpta nazarlarıyla bakacaklar" diye buyurmaktadır.

Evet, terazinin vaz' edildiği, herkesin "defterim sağdan mı, soldan mı verilecek" kaygısını yaşayıp terden denizlere gark olduğu bir hengâmede işte o kimseler böyle bir sıkıntının zerresini yaşamayacak ve ebedi saadet yurtlarına doğru yürüyeceklerdir.²¹⁵

ARKADAŞ UĞRUNA HAYATINI FEDA ETTİ

-Müminler arasındaki kardeşlik ve vefanın en canlı safhaları Asr-ı Saadette sergilenmiştir. İnsanlığın bir daha erişemeyeceği en cihandeğer allın sayfaları gözler önüne sermişlerdir. İşar hasleti denilen bu sıfatı Kur'ân dahi Övmüştür: "Kendileri zaruret içinde bulunanlar bile, onları kendilerine tercih ederler " (Haşr Süresi, 9.)

Kur'ân tefsirinde. "Kardeşlerinizin nefislerini nefsinize, şerefte, makamda, teveccühle, hattâ menfaat-i maddiye gibi nefsin hoşuna giden şeylerde tercih ediniz" şeklin-de izahı bulunan bu hakikat tarihimizin her devrinde yaşanmış, canlı Örnekleri verilmiştir.

İslâm sancağını Asya'nın içlerinde dalgalandıran Babürlüler devri de bu gibi vefa ve fedakârlık numuneleriyle...

On altıncı asrın başlarında bugünkü Hindistan-Pakistan bölgelerinde hüküm sürmüş olan Babür Şah ve torunları İslam-Türk tarihine pek çok hizmette bulunmuşlardır.

O devrin meşhur ve kıymetli kumandanlarından Bay ram Han, birçok muharebelerde kahramanlıklar göstermişti. Afganlılarla yaptığı savaşlarda da büyük başarılar elde etmiş, fakat bir seferinde esir düşmüştü.

Afgan kumandanı önceleri Bayram Hana anlayışlı davranmış, iyi muamelede bulunmuştu. Hattâ üstün

kahramanlığına saygısından dolayı serbest bırakmayı bile düşünmüştü. Lâkin Bayram Han bir seferinde tedbirsiz davranıp Afganlılar aleyhinde tasarladığı bir planını ağzından kaçırdı. Bundan sonra kendisine tatbik edilen muamele tamamen değişti. Serbest bırakılacağı yerde, idamına karar verildi.

Hakkında verilen hükmü sezen Bayram Han, bir fırsatını buldu ve silâh arkadaşı Kasım Beyle plan hazırlayarak kaçtı. Kaçtıkları haber alınır alınmaz peşlerine düşüldü. Fazla uzaklaşmalarına meydan vermeden. Afgan askerleri tarafından yakalandılar.

Onları yakalamak için vazifelendirilen askerler, aldıkları emir icabı Bayram Hanı öldüreceklerdi. Fakat Bayram Hanla Kasım Beyi birbirinden ayırt edemiyorlardı. Biraz daha cüsseli olan Kasım Beyi Bayram Han sandılar, onu öldürmek için hazırlanmaya koyuldular.

Vaziyeti fark eden Bayram Han, canının kurtulması pahasına da olsa. arkadaşının kendisi yerine öldürülmesine razı olmadı. His dünyası allak bullak oldu. Kendini topladı ve birlik kumandanına seslendi:

"Yanılıyorsunuz, Bayram Han o değil, benim. Onu benim yerime öldürmeyin!"

Kasım bey haline razı görünüyordu. Hiç itiraz etmeden idam kararını kabule hazırды. Fakat Bayram Handan böyle bir çıkış duyunca reddetti. Babürlerin kahraman bir kumandanı olan Bayram Hanın öldürülmesini istemiyordu. Onu memleketi için daha lüzumlu ve faydalı görüyordu. İsar hasletini bütün vücudunun zerrelere nakşeden Kasım Bey gayet soğukkanlıydı. İleri atıldı. Eliyle Bayram Hanı göstererek "Şu sadık hizmetkarıma bakın" dedi. "Beni kurtarmak için kendisini yerime koymaya çalışıyor. Hayatını benim uğruma tehlikeye atıyor. Birlik komutanına dönerek şunları söyledi.

-“Sizden rica ediyorum, onu serbest bırakın, gitsin. İtiraf ediyorum: Bayram Han benim, o değil...”

Birlik kumandanı, Kasım Beyin telaşlanmadan, sakın bir

şekilde kesin olarak söylediklerine inandı ve asıl Bayram Hanı serbest bıraktı. Çok korktukları ve kısa zaman sonra tekrar karşlarına çıkacak olan büyük kumandan elini kolunu sallayarak uzaklaşırken, fedakar Kasım Bey idam ediliyor, bir vefa timsali daha tarih sayfasına geçiyordu.

RUHLARIN DİRİLİŞİ ve KARDEŞLİK

İttifak ve iftirak, toplumun en önemli ve can alıcı hususlarından biridir. Tarihte olduğu gibi günümüzde de ehemmiyetini koruyan aktüel bir mevzudur. Anlaşma ve uzlaşma, kardeşçe huzur ve güven içinde yaşama, her şeyden evvel bir akıl ve mantık işidir. Akla ve mantığa dayalı bir vahdet, hislerden uzak bir uhuvvet; daha dayanıklı ve daha uzun ömürlü olur. Günümüzde ise vahdet ve kardeşlik daha çok hissidir. Onun için kısa olmakta; ehl-i iman, ehl-i İslâm birbiriyle çok uğraşmaktadır. İç ve dış faktörleri hesaba katarak, birlik ve kardeşliğimizin akıl ve mantık yoluyla yeniden ele alınması çok büyük önem arz etmektedir.

Kendi elimizle yıkılış ve tükenişimizi hazırlamak istemiyorsak; düşmanımızın, nefis ve şeytanın oyununa gelmememiz gerekmektedir.

Farklı düşünce ve anlayış, farklı yaradılışın neticesidir. Böyle oluşunda bizim fark edemediğimiz çok gizli hayırlar ve hikmetler vardır.

Allah (celle celâlühû) böyle murat etmişse, aksi onun işine müdahale olmaz mı?

İnsanların vifak ve ittifakı müsamahanın, hoşgörünün ve gönüllerde mürüvvet ve sevginin mayalanmasıyla olacaktır. "Benim elimle olmadıktan sonra, başkalarının başarısını da, getireceği hayrı da istemem." gibi gizli şirk kokan düşünceler vicdanlardan sökülüp atılmadıkça; anlaşma ve uzlaşmanın olmayacağı unutulmamalıdır. İman zaafı ahlâk zaafını; ahlâk zaafı ve taklitçilik de toplumu ayakta tutacak bütün dinamiklerimizi aldı götürdü. Bu korkunç tahribat ve levsiyat karşısında ehl-i iman bile nefisini ve neslini korumada çok zorlandı ve zorlanmaya devam etmektedir.

Bu kadar zorluk, sıkıntı, musibet karşısında millet olarak ayakta kalmamız, dünya çapında bir varlık göstermemiz, inâyet-i İlâhîden başka bir şey değildir.

Omuzlarımıza konulan emaneti korumak, bütün kardeşlerimizle hayır yarışında olduğumuzun bilincinde olarak, büyük bir hazineyi taşıma, bu sebeple, birbirimize destek verme, dua etme, kusurlarımıza karşı müsamaha ile, iyilikle, güler yüzle karşılık verme durumundayız.

Bu yeni doğuş ve oluşumun havari, ensar ve muhacirleri; saadetini başkalarının saadeti için unutmuş, kin ve nefret duygularını yutmuş, güldürmek için ağlamayı, yaşatmak için ölmeyi tercih etmiş, milletin ve topyekûn insanlığın saadet, huzur, güven ve emniyeti uğruna her türlü fedakârlığı yapma azim ve kararlılığı içindedirler.

Şimdiye kadar kin ve nefretin hallettiği hiçbir mesele olmadığına göre, medenilere galebenin ancak ikna ile olabileceği gerçeğiyle hareket edilmelidir.

Hele aynı millet ve aynı dinin mensupları, aynı pınar ve kaynaktan beslenen kardeşler isek; tenkitlerimiz yıkıcı, kırıcı ve kusturucu değil, yapıcı olmalı, arkadaşlarımızın meziyetlerini takdirle karşılamalı ve bu hasletleriyle sevinmeli değil miyiz?

Dünyanın neresinde olursa olsun, tanısın tanımasın; "Mü'minler sadece kardeşirler. O *hâlde ihtilâf eden* kardeşlerinizin arasını *düzeltin...*" (Hucurât sûresi, 49/10)

Mü'min kardeşleriniz hakkında sözle alay etmeyi, kaş göz hareketleriyle eğlenmeyi, arkadan çekiştirip gıybet etmeyi, aleyhte söz getirip götürmeyi; suizanda bulunmayı Kur'ân men ediyor. Çünkü bunlar kalbî hayatın fesadına, yuvaların yıkımına, toplumun kin ve nefretle gerilimine sebeptir. "Fitne, katiden daha şiddetlidir" beyanıyla Kur'ân, bu tehlikeye işaret buyurmaktadır. Duyduğunuz her şeyi kabullenmeyin:

"Ey iman edenler, herhangi bir fasık (çizginin dışına çıkmış biri) size bir haber getirecek olursa, onu iyice tahkik edin, doğruluğunu araştırın. Yoksa, gerçeği *bilmeyerek*, birtakım kimselere karşı *fenalık edip* sonra yaptığınıza pişman

o/ursunuz." (Hucurât sûresi, 49/6)

"Mü'minler ancak o kimselerdir ki; Allah ve *Rasûlünü* tasdik eder ve sonra da hiçbir şüpheye düşmezler, Allah yolunda mallarıyla, *canlarıyla mücadele ederler, işte imanına bağlı, gerçek mü'minler bunlardır.*" (Hucurât sûresi, 49/15}

"Hepiniz toptan Allah'ın İpine (dinine) sımsıkı *sarılıp, bölünüp ayrılmayın...*" (Âl-i İmran sûresi, 49/103)

Bu ilâhî mesaja uygun hareket ettiğimizde hayatımız bereketlenecek, kalbimiz huzur ve itminana kavuşacak; Allah'ın inayet ve rahmeti yağmur gibi başımızdan dökülecek; böylece saadet-i dareynin (dünya ve ahiret saadeti) kapılarını aralamış olacağız.²¹⁶

UHUVVETİN ÖNEMİ

Kur'âni hakikatlerini bayraklaştırmak için beraber hizmet eden kimselerin başta birbirlerine karşı olmak üzere bütün Müslümanlara karşı şefkatli ve müsamahalı davranmaları gerekir. Beraber hizmet edenler bir bünyenin uzuvları gibi İslâm bünyesini veya İslâm'ın o cephesini teşkil eden uzuvları mesabesindedir. Bir vücudun uzuvları nasıl kardeşçe yani münakaşa etmeden, üstünlük taslamadan ve her zaman şahsî çıkarlarını ön plana sürmeden hareket ediyor ve böylece vücudun sıhhatli bir şekilde ayakta kalmasını ve gün geçtikçe daha da verimli hale gelmesini sağlıyorsa ve aksi takdirde vücut sıhhatini kaybediyor ve çöküyorsa; aynen öyle de İslâm'ı temsil eden ve İslâm bünyesinin uzuvları mesabesinde bulunan Müslümanlar Özellikle İslâm'ı hem ibadet hem hizmet noktasında temsil edenler aralarında münakaşa etmez, şahsî çıkarlarını ön plana almaz, hakimiyeti sağlama davasına kalkışmaz ve birbirlerinin kusurlarına karşı müsamaha ile bakarlarsa temsil ettikleri İslâm bünyesi ve binası dimdik ayakta kalır, gün geçtikçe de iyice kuvvetlenir, oturaklaşır ve yıkılmaz bir hüviyet kazanır. Aksi takdirde birbirleriyle münakaşa edenlerin ve birbirlerine karşı tafralı davranıp müsamahasız olanların teşkil edecekleri bir da'vâ ayakta duramaz ve uzun ömürlü olamaz. Bunun içindir ki, özellikle böyle nâzik

dönemlerde *"münakaşa eden haklı ol-sun-haksız olsun haksızdır."* hükmü herkes tarafından tatbik edilmesi gereken bir prensip olarak kabul edilmesi gerekir.

Evet, uhuvvet mes'elesi günümüzde daha da fazla önem kazanmıştır. Zira; uhuvvet bir cemaat ruhudur. Uhuvvet zedelendiği takdirde cemaatı teşkil eden fertler de teker teker çözülmeye başlarlar. Uhuvvetin zedelenmemesi için nihayetsiz fedakârlık göstermek lazımdır. Meselâ, haklı olduğu halde münakaşa etmemek, başkası gıybetini yaptığı halde ona karşılık vermemek, kendisine hiç ehemmiyet verilmediği halde bunu mes'ele yapmamak gibi... Hem mesela, bir adamın kendi başına cesareti güzel de olsa; fakat tesanüd içinde yaşayan bir cemaat içerisine girince onların istirahatlarını ve bazı hadiseler yüzünden sarsılmamalarını sağlamak için şahsî cesaretini keyfine göre kullanamaz. Bu hususda bile soğukkanlılığını muhafaza etmesi ve hislerinden fedakârlık yapması lazımdır ki, aradaki tesanüd ve uhuvvet sarsılsın.

Uhuvveti dimdik ayakta tutan ve görkemli hâle getiren hasletlerden birisi de ifratkârâne muhabbet ve sarsılmaz irtibattır. Belli başlı metotlar dahilinde İslâm'a hizmet etmeyi dert edinenler, birbirlerini ifratkârâne sevmelidirler. O kadar ki, gerekirse birbirleri için canlarını feda edebilme anlayışına sahip olmalıdırlar. Fakat bu sevgi ve bağlılık birbirlerini birer âbid, birer zâhid ve birer veli olarak gördüklerinden değil; aksine kusurlu fakat gayretli ve samîmî bir ehl-i îmân ve ehl-i hizmet ve ehl-i sünnet olmalarından, yani Kur'ân esaslarına ve sünnet düsturlarına bağlı birer insan olduklarından ötürü olmalıdır.

Evet, bugünkü neslin, Kur'ân-ı Hâkim istikâmetinde, sünnet-i seniyye dairesinde ve hakikat mesleğinde Müslümanlara hizmet verecek ihlaslı, te'sirli, itibarlı ve ciddî rehberlere ihtiyacı pek çoktur. İrfan ordusu bu ihtiyaca cevap verecek mâhiyetinde ve evsaftadır. İşte bizler, aramızdaki takdir ve tebriki bu te'sirli tebliğ ve irşâd vazifesini ifâ edip etmemeye göre yapmalıyız; şahsî makamlara ve şahsî kemâlata göre değil. Perde açılrsa ve kardeşlerimizin hakîkî makamları görölse; değil geriye çekilmek ve darılmak, aksine daha fazla hürmet, şefkat ve takdîr ile

bağlanmak ve aradaki kardeşlik rabitalarını kuvvetlendirmek lazımdır. Öyle ise sünnet-i seniyye dâiresinde ve hakikat mesleğinde îmân hakikatlerine ve İslâm şartlarına hizmet etmeyi hayatımızın hizmeti ve gayesi yapmış olan bizler birbirimize karşı haddinden fazla ve fevkalâde hüsn ü zan beslemek ve yüksek makam vermek yerine fevkalâde sadâkat, uluvv-ü himmet, hakta sebat, ifratkârâne irtibat ve tam ihlasla davranmamız lazımdır. Evet, bizim birbirimize karşı takdîr, tebrik ve muhabbet nişlerimizde bakış ölçümüz ve aramızdaki alâka ve irtibat vesilesi bu gibi hususlardır ve bizler bu gibi hususlarda günbegün terakkî ve tekâmül etmeliyiz.

Uhuvveti zedeleyen birkısım hususlar vardır. Bunların başında gelenlerden bir tanesi insanların enaniyetlerini bir türlü bırakmamalarıdır ve birbirlerine karşı enâniyet kokan davranışlarda ve sözlerde bulunmalarıdır. Böyle bir davranış ise hem enâniyet sahibi için, hem de içinde yer aldığı cemaat için son derece tehlikeli bir husustur. Zîrâ; mütevazı olmayanın ve bir buz parçasından ibaret olan enâniyetini bırakmayıp onu cemaat havuzunda eritmeyenin hizmet etmesi ve o cemaat bünyesinde uzun ömürlü kalması düşünülemez.²¹⁷

BAHÇIVANIN HİLESİ

Bir bahçıvan bahçesine üç tane hırsızın girdiğini gördü. Bunlardan biri fakih, birisi bir şerif, biri de sofuydu. Üçü de aynı ayarda hafif meşrep ve vefasız kimselerdi.

Bahçıvan düşündü. "Bunların üçüyle birlikte tek başıma başa çıkamam önce bunları birbirinden ayırayım." dedi.

Bahçıvan önce Sofiden başladı.

"Eve git de bu arkadaşlar için bir kilim, oturacak bir şey getir." dedi.

Sofi ayrılınca diğer ikisinin yanına vardı, Fakihe:

"Sen bir fakihsin, bizler, senin ilmin sayesinde dinimizi öğrenip ona göre hareket ediyoruz. Bu da ünlü bir Şerif Peygamberin soyundan bir şehzade efendimiz. Bu pisboğaz sofi de kim oluyor ki sizin gibi ulu kişilerle arkadaş olabiliyor. Onu

savın gitsin sonra istediğiniz kadar benim bahçemde kalıp yiyin için." dedi.

Böylece onları kandırdı.

Sofi gelince iki arkadaşı onu savdılar. Sofinin gittiğini gören bahçıvan koca bir sopayla ardına düştü:

"Ey köpek sofi sen hangi cesaretle benim bahçeme giriyorsun? Hangi şeyh, hangi pir sana yo! gösterdi." diyerek sofiyi tenhada güzelce bir dövdü, başını yarıdı.

Sofi giderken:

"Benim sıram geçti, fakat sıra o iki arkadaşımda siz de benim gördüğümü göreceksiniz, yediğimi yiyeceksiniz." diye söylendi.

Bahçıvan sofiden kurtulunca, diğer ikisinin yanına döndü. Şerife:

"Ey Şerif eve git, kuşluk yemeği için pişirttiğim yufka ekmeklerini ve kızarttığım kazı getirmelerini söyle." dedi.

Şerif gidince bahçıvan Fakihe:

"Ey yüce kişi. Sen güngörmüş bir insansın her şeyi görür anlarsın, o şerifim diyen ne olduğu bilinmezsin doğru söylediği nereden belli, onunki boş bir iddia, anasının ne halt yediğini kim bilir. Zaten birçok ahmak asılsız olarak kendilerinin Hazreti Ali'nin ve Peygamberin (S.A.S.) soyundan olduğunu iddia ederler." dedi. Daha birçok sözler söyleyerek Fakih'i kandırdı. Fakih, Şerifin ardından giderek ona:

"Ey eşek buraya seni kim davet etti? Hırsızlık sana Peygamber'den mi miras kaldı?" diyerek Şerife çok acı sözler söyledi.

Şerif de gittikten sonra Bahçıvan Fakih'e döndü:

"Ey utanmaz adam eli kesilesice bağlara girmek başkasının malını talan etmek caiz midir, bunu nereden okudun?" diyerek Fakih'i güzelce bir dövüp bağdan kovdu.²¹⁸

ŞİİR...

Elinden geldiği kadar hacet bitir

Kardeşinin sıkıntısını giderici ol.
Çünkü kişinin en hayırlı günü,
Başkalarının işini gördüğü gündür.²¹⁹